

Presă și informare

Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COMUNICAT DE PRESĂ nr. 118/21
Luxemburg, 1 iulie 2021

Concluziile avocatului general în cauza C-638/19 P
Comisia/European Food și alții

În opinia avocatului general Szpunar, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept concluzionând că Comisia nu era competentă să examineze, în lumina dreptului ajutoarelor de stat, despăgubirea plătită de România ca urmare a unei hotărâri arbitrale

O procedură arbitrală inițiată în temeiul unui tratat bilateral de investiții încheiat între un stat membru și un stat terț înainte de aderarea la Uniune a acestuia din urmă, parte la arbitraj, nu poate aduce atingere autonomiei dreptului Uniunii

În anul 1998, autoritățile române au adoptat o ordonanță de urgență a guvernului (denumită în continuare „OUG”) prin care se acordau investitorilor din regiuni defavorizate anumite stimulente fiscale pe o perioadă de zece ani.

În cadrul procesului de pregătire a aderării la Uniune, România a pus capăt acestui regim de stimulare în anul 2005, cu alte cuvinte cu trei ani mai devreme decât ceea ce prevedea legislația.

Domnii Ioan și Viorel Micula, investitori suedezi cu reședința în România, sunt acționarii majoritari ai societății European Food and Drinks Group, beneficiară a acestor stimulente. Conform dispozițiilor unui tratat bilateral de investiții (TBI) încheiat în anul 2002 între Suedia și România privind promovarea și protejarea reciprocă a investițiilor, domnii Micula, precum și alți reclamânți au solicitat instituirea unui tribunal arbitral pentru a obține despăgubiri pentru prejudiciile cauzate de abrogarea stimulentei prevăzute de OUG. În anul 2013, tribunalul arbitral a estimat că România nu a reușit să asigure un tratament just și echitabil investițiilor și a acordat reclamantilor despăgubiri în cuantum de aproximativ 180 de milioane de euro.

În anul 2015, Comisia Europeană a adoptat o decizie prin care se declara că plata despăgubirii constituie un ajutor de stat și a solicitat României să recupereze sumele deja plătite și să se abțină de la orice altă plată.

Sesizat cu această cauză, Tribunalul Uniunii Europene a anulat¹, în 2019, decizia Comisiei Europene, estimând că aceasta nu era competentă să examineze în lumina dreptului ajutoarelor de stat despăgubirea care viza compensarea prejudiciului suferit prin retragerea prematură a unui regim de stimulare, înaintea aderării României la Uniunea Europeană, și că această despăgubire nu constituia un ajutor de stat.

Comisia Europeană a formulat recurs și solicită Curții de Justiție să anuleze hotărârea Tribunalului.

În concluziile prezentate astăzi, avocatul general Maciej Szpunar **respinge mai întâi argumentele potrivit cărora procedura arbitrală în cauză și hotărârea arbitrală subsecventă aduc atingere principiului încrederii reciproce și autonomiei dreptului Uniunii**, având în vedere principiile stabilite de Curte în Hotărârea Achmea². Conform acestei hotărâri, dreptul Uniunii se opune unui mecanism de soluționare a litigiilor prevăzut de un TBI încheiat între două state membre și care

¹ Hotărârea Tribunalului din 18 iunie 2019, European Food și alții/Comisia, [T-624/15](#), [T-694/15](#) și [T-704/15](#)

² Hotărârea Curții de Justiție din 6 martie 2018, Achmea, [C-284/16](#) (a se vedea de asemenea comunicatul de presă nr. [26/18](#))

implică faptul că un tribunal arbitral, în afara sistemului jurisdicțional al Uniunii și nesupus controlului unei instanțe a unui stat membru, poate să interpreteze sau să aplice dreptul Uniunii.

În această privință, avocatul general observă că, deși jurisprudența rezultată din Hotărârea Achmea se aplică în România de la momentul aderării sale, trebuie să analizeze însă în ce măsură principiile care decurg din această hotărâre se aplică procedurilor arbitrale inițiate înainte de aderarea României la Uniune și aflate încă în curs la momentul acestei aderări. El constată că, în acest caz, aplicarea dreptului Uniunii nu poate anula natura specială a acestei proceduri de arbitraj inițiate în mod valabil, referitoare la un litigiu anterior aderării.

Astfel, contrar procedurii arbitrale în discuție în cauza Achmea, **o procedură arbitrală inițiată în temeiul unui TBI încheiat între un stat membru și un stat terț, înainte de aderarea la Uniune a acestuia din urmă, parte la arbitraj, nu poate să aducă atingere autonomiei dreptului Uniunii, chiar și după această aderare**, astfel încât nu se poate stabili o încălcare a articolelor 267 și 344 TFUE, iar principiile care decurg din Hotărârea Achmea nu își pot așadar găsi aplicarea în ceea ce privește o asemenea procedură arbitrală.

Avocatul general procedează apoi la determinarea momentului la care ajutorul de stat trebuie considerat ca fiind acordat de statul membru, pentru a stabili dacă dreptul ajutoarelor de stat era aplicabil la acel moment și dacă Comisia era competentă să adopte această decizie.

În această privință, el observă că momentul acordării unei măsuri de ajutor nu trebuie confundat cu momentul plății sale efective. Elementul decisiv pentru stabilirea momentului acordării unui presupus ajutor este dobândirea de către beneficiarul măsurii în cauză a unui drept cert de a-l primi și angajamentul corelativ, în sarcina statului, de a acorda măsura.

Astfel, avocatul general nu este de acord cu analiza Tribunalului potrivit căreia dreptul European Food și alții de a primi presupusa măsură de ajutor care constă în despăgubirea acordată prin hotărârea arbitrală s-a născut la momentul încălcării de către România a dispozițiilor TBI. Astfel, România a fost ținută să acorde despăgubirea în cauză, iar dreptul de a o primi a fost conferit numai după ce litigiul a fost soluționat.

Așadar, în opinia sa, Tribunalul a săvârșit o eroare de drept și o eroare în calificarea juridică a faptelor statuând că ajutorul în discuție fusese acordat la momentul încălcării de către România a TBI, întrucât presupusa măsură de ajutor a fost acordată la momentul în care a fost recunoscut dreptul de a primi despăgubirea și în care, în mod corelativ, România a fost obligată să plătească această despăgubire, respectiv după adoptarea hotărârii arbitrale, cu ocazia punerii sale în aplicare de către România. Or, acest moment era ulterior aderării României la Uniune. Rezultă că **dreptul Uniunii era aplicabil acestei măsuri și că Comisia era competentă, în temeiul articolului 108 TFUE, să examineze despăgubirea în discuție în lumina dreptului ajutoarelor de stat.**

În sfârșit, avocatul general examinează dacă Tribunalul a efectuat o interpretare eronată a noțiunii de „avantaj” în sensul articolului 107 TFUE. În această privință, el constată o eroare de drept și o anumită contradicție în raționamentul Tribunalului întrucât acesta a arătat, pe de o parte, inexistența unui avantaj ca urmare a inaplicabilității dreptului Uniunii în privința despăgubirii în discuție, admitând în același timp, pe de altă parte, că acesta era în realitate aplicabil în măsura în care despăgubirea viza retragerea OUG pentru perioada ulterioară aderării.

În primul rând, raționamentul Tribunalului, potrivit căruia Comisia nu putea constata în mod valabil existența unui asemenea avantaj, se întemeiază exclusiv pe premisa eronată conform căreia ea nu era competentă să examineze despăgubirea în discuție, în lumina dreptului ajutoarelor de stat.

În al doilea rând, în ceea ce privește argumentul potrivit căruia partea din despăgubire corespunzătoare perioadei anterioare aderării ar intra sub incidența jurisprudenței rezultate din Hotărârea Asteris și alții³, astfel cum arată Comisia, aplicarea acestei jurisprudențe în împrejurările

³ Hotărârea Curții din 27 septembrie 1988, Asteris și alții, cauzele conexe [C-106-120/87](#)

prezentei cauze nu depinde numai de aspectul dacă despăgubirea conduce la restabilirea unei măsuri care putea fi sau nu calificată drept ajutor de stat în sensul articolului 107 TFUE înainte de aderare. Astfel, în decizia sa, Comisia a exclus posibilitatea ca această jurisprudență să fie aplicată unei proceduri arbitrale întemeindu-se, de asemenea, pe faptul că stimulentele acordate în temeiul OUG fuseseră calificate drept „ajutoare” în temeiul unui acord din 1995 de către Consiliul Concurenței român.

Independent de aspectul dacă aceste două elemente erau întemeiate, avocatul general arată că Tribunalul nu a apreciat decât legalitatea unuia dintre motivele care au determinat Comisia să înlăture jurisprudența rezultată din Hotărârea Asteris și alții. El consideră așadar că **Tribunalul nu putea, fără a săvârși o eroare de drept, să constate existența unei nelegalități care a afectat decizia Comisiei în ceea ce privește calificarea drept avantaj fără a verifica, în același timp, dacă Comisia a exclus în mod eronat aplicarea jurisprudenței rezultate din Hotărârea Asteris și alții.**

Avocatul general propune așadar Curții **să anuleze hotărârea atacată și să trimită cauza spre rejudecare la Tribunal.**

MENTIUNE: Concluziile avocatului general nu sunt obligatorii pentru Curtea de Justiție. Misiunea avocaților generali este de a propune Curții, în deplină independență, o soluție juridică în cauza care le este atribuită. Judecătorii Curții urmează să delibereze în această cauză. Hotărârea va fi pronunțată la o dată ulterioară.

MENTIUNE: Curtea de Justiție poate fi sesizată cu un recurs, limitat la chestiuni de drept, împotriva unei hotărâri sau ordonanțe a Tribunalului. În principiu, recursul nu are efect suspensiv. Dacă este admisibil și întemeiat, Curtea anulează decizia Tribunalului. Atunci când cauza se află în stare de judecată, Curtea poate să soluționeze ea însăși în mod definitiv litigiul. În caz contrar, ea trimite cauza spre rejudecare Tribunalului, care este legat de decizia pe care Curtea a pronunțat-o în recurs.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al concluziilor se publică pe site-ul CURIA în ziua lecturii.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 5536

Imagini de la prezentarea concluziilor sunt disponibile pe „[Europe by Satellite](#)” ☎ (+32) 2 2964106